

WOJCIECH TOMASIK

Bydgoszcz

DZIAŁALNOŚĆ KOŁA NAUKOWEGO POLONISTÓW W WYŻSZEJ SZKOLE  
PEDAGOGICZNEJ W BYDGOSZCZY

Inicjatywa powołania do życia Koła Naukowego Polonistów w WSP w Bydgoszczy narodziła się u schyłku 1973 roku w gronie ówczesnych studentów II roku filologii polskiej WSN.

Inicjatywa ta spotkała się z przychylnym przyjęciem ze strony pracowników naukowych Wydziału Humanistycznego i w grudniu 1973 roku odbyło się zebranie, które nadało ramy organizacyjne nowo powstałemu kołu. Początkowo zrzeszało ono wyłącznie studentów, których zainteresowania oscylowały wokół zagadnień literatury ziemi kujawsko-pomorskiej. Przewodniczącą koła wybrana została Danuta Piszczek-Muszyńska, a opieki naukowej podjął się doc.dr Zdzisław Mrozek. Głównym kierunkiem badawczym koła stała się początkowo twórczość Zenona Skierskiego. Wzrost zainteresowania studentów formami pracy naukowej doprowadził do rozszerzenia kręgów badawczych koła. W początkach 1974 roku nastąpiła jego organizacyjna rozbudowa: powołano do życia - obok istniejącej już sekcji literatury regionalnej - dwie inne, sekcję prozy współczesnej oraz sekcję literatury polskiej XX wieku. Zmiany w strukturze koła pociągnęły za sobą pewne zmiany osobowe. Przewodniczącą Koła Naukowego Polonistów pozostała Danuta Piszczek-Muszyńska, która objęła także funkcję Przewodniczącej sekcji prozy współczesnej. Opieki nad tą sekcją podjął się dr Jan Data. Przewodniczącą sekcji literatury regionalnej wybrano Magdalenę Ciesielską, natomiast stanowisko to w sekcji literatury polskiej XX wieku objęła Regina Marcisz. Opiekunem naukowym koła wybrany został dr Bolesław Pękala kierujący jednocześnie pracą sekcji

literatury polskiej XX wieku.

Początek 1974 przynosi gwałtowny wzrost liczby członków. Oprócz studentów II roku WSN w pracach koła uczestniczyli w tym okresie studenci I roku powołanej WSP oraz I roku pedagogiki kulturalno-oświatowej. Świadczy to niewątpliwie o atrakcyjności pracy koła, które z organizacji skupiającej początkowo studentów jednego roku przekształciło się w krótkim okresie w organizację o zasięgu ogólnouczelnianym. Ogromna w tym zasługa opiekunów naukowych oraz studenckiego aktywu koła.

Kierowana przez doc.dra Zdzisława Mrozka sekcja literatury regionalnej koncentrowała się w swych badaniach na sylwetce włocławskiego twórcy Zenona Skierskiego. Wymiernym efektem pracy stało się skompletowanie pokaźnego zasobu materiałów biograficznych i bibliograficznych dotyczących tego pisarza. Aktualne wyniki badań referowane były przez członków sekcji na trzech kolejnych zebraniach w lutym, marcu i kwietniu 1974 roku. W ramach poznawania bydgoskiego środowiska kulturalnego odbyło się w kwietniu 1974 roku spotkanie z ówczesnym dyrektorem bydgoskiego Teatru Polskiego, Janem Błaszynskim.

Spotkanie, w którym wzięli udział członkowie wszystkich sekcji oraz studenci spoza koła stało się okazją do przedyskutowania bieżących problemów życia kulturalnego w Bydgoszczy i województwie. Dało ono także asumpt do ogólniejszych rozważań o roli teatru w procesie upowszechniania kultury.

Działająca pod kierunkiem dra Jana Daty sekcja prozy współczesnej zajmowała się przede wszystkim problematyką morfologii powieści Gustawa Flauberta i Fiodora Dostojewskiego.

Trzecia z sekcji - literatury polskiej XX wieku zajęła się wybranymi zagadnieniami twórczości Jarosława Iwaszkiewicza. Poszczególne zebrania poświęcone zostały dyskusjom nad dorobkiem poetyckim, prozatorskim i dramatycznym autora "Sławy i chwały". Zajęto się także zagadnieniami szczegółowymi, na przykład problemem stosunku pisarza do dziedzictwa romantyzmu.

Ukoronowaniem działalności Koła Naukowego Polonistów w roku akademickim 1973/74 stała się zorganizowana w końcu

kwietnia wycieczka szlakiem pisarzy polskich. Jej etapami były kolejno: Płock, Żelazową Wola, Kielce, Zwolen, Oblęgorek, Sandomierz, Kazimierz nad Wisłą i Puławy. Plonem wyjazdu stała się obfita dokumentacja dotycząca metod wykorzystania wycieczki w pracy nauczyciela-polonisty.

Rok akademicki 1974-75 przyniósł pewne zmiany w strukturze organizacyjnej koła. W związku z odejściem z uczelni dra Jana Daty przestała istnieć sekcja prozy współczesnej. Kontynuowały swą pracę pozostałe, które wkrótce uzupełniła trzecia - sekcja składni współczesnego języka polskiego prowadzona przez dra Andrzeja Otfinowskiego. Spośród wszystkich sekcji ta ostatnia wyróżniała się najmniejszym stopniem sformalizowania. Miała ona od początku charakter otwarty, jej członkiem mógł stać się w zasadzie każdy, kogo zainteresowałyby problemy syntaktyczne współczesnej polszczyzny. W sekcji tej podjęła pracę między innymi studentka Maria Sledzińska. Jej zainteresowania badawcze zaowocowały w późniejszym okresie pracy dyplomowej poświęconej zagadnieniu strukturalizacji związków przyczynowo-skutkowych w konstrukcjach z orzeczeniem kauzatywnym. Swoistą kontynuacją tych dociekań jest pisana pod kierunkiem prof. Karolaka praca doktorska.

Działająca drugi rok sekcja literatury regionalnej /opiekun doc.dr Zdzisław Mrozek/ w niewielkim stopniu przemodelowała swój profil badawczy. Zainteresowanie członków kwestią ruchu teatralnego na Kujawach doprowadziło do wysunięcia jej na czoło problematyki badawczej podejmowanej przez sekcję. Swoistym novum w pracy stało się ograniczenie zakresu badań do zagadnień, które miały stać się w przyszłości tematami rozpraw magisterskich członków sekcji. W ten sposób Magdalena Ciesielska zajęła się gromadzeniem materiałów do pracy poświęconej działalności bydgoskiego Teatru Polskiego w latach 1965-70. Przedmiotem zainteresowań innych członków sekcji stał się między innymi repertuar bydgoskich teatrów w latach 1970-1975, Polskiego /Gabriela Lubiewska/ i Kameralnego /Halina Doering/. Stosunkowo najmniejszym zmianom uległ krąg zainteresowań sekcji literatury polskiej XX wieku. Tematyka zebrań członków tej sekcji ogniskowała się

na wybranych zagadnieniach twórczości Jarosława Iwaszkiewicza, w głównej mierze na filozofii i historiozofii pisarza. Zaplanowana na maj 1975 roku wycieczka na trasie: Kraków, Nowa Huta, Wieliczka, Tyniec, Ojców, Poronin, Zakopane nie doszła do skutku, ze względów finansowych.

W związku z objęciem stanowiska prodziekana dr Bolesław Pękała zrezygnował z funkcji opiekuna Koła Naukowego Polonistów. Nie zerwał jednak całkowicie z działalnością w tej organizacji. Po dokonaniu zmian w strukturze koła dr Bolesław Pękała objął opiekę naukową nad sekcją dydaktyki języka polskiego. Przewodniczącym koła wybrany został Mirosław Grochowalski, a opiekę naukową powierzono doc.dr Zdzisławowi Mrozowski, który sprawował jednocześnie funkcję opiekuna sekcji testrologicznej, działającej jako kontynuacja sekcji literatury regionalnej. W dalszym ciągu funkcjonowała sekcja składowi współczesnego języka polskiego kierowana przez dra Andrzeja Otfinowskiego.

W listopadzie 1975 roku odbyła się sesja naukowa poświęcona podsumowaniu dorobku wszystkich działających w WSP kół naukowych. Wśród przedstawicieli dziewięciu kół znaleźli się także Mirosław Grochowalski i Maria Sledzińska z Koła Naukowego Polonistów. Zapoznali oni zebranych z dotychczasowymi osiągnięciami swojej organizacji, przedstawili propozycje udoskonalenia form pracy w kole, nakreślili plany i zamierzenia badawcze na przyszłość.

Kierowana przez dra Bolesława Pękała sekcja dydaktyki języka polskiego skupiła swoje zainteresowanie na szeroko rozumianych zagadnieniach pedeutologicznych. Na kolejnych zebraniach sekcji omówiono i przedyskutowano między innymi poglądy na osobowość nauczyciela Jana Władysława Dawida. Przedmiotem zainteresowania stały się także prace Zygmunta Myszkowskiego i Stefana Szumana, a przede wszystkim zaprezentowane w nich pojęcie talentu pedagogicznego. Wiele uwagi poświęcono modelom osobowości nauczyciela w świetle poglądów Wincentego Okonia i Lidii Wołoszynowej. Skupiająca siedem osób sekcja /przewodnicząca Regina Kołodziej/ nawiązała w dużej mierze do wypracowanej w sekcji literatury regionalnej praktyki

dobierania tematów badawczych pod kątem ich przydatności w późniejszych pracach dyplomowych. Napisane przez członków sekcji rozprawy magisterskie były pierwszymi pracami z metodyki języka polskiego powstałymi w WSP w Bydgoszczy.

W roku akademickim 1976/77 Koło Naukowe Polonistów działało pod kierunkiem doc.dra Zdzisława Mrozka /opiekun naukowy/ i Wojciecha Tomasika /przewodniczący/. Skupiało ono studentów w dwóch sekcjach: teatrologicznej i metodologii badań literackich.

Otrzymane w jesieni 1976 roku zaproszenie do udziału w Studenckiej Sesji Naukowej poświęconej współczesnym metodologiom w interpretacjach literackich /organizator: Koło Naukowe Polonistów Uniwersytetu Śląskiego/ wytyczyło kierunek pracy sekcji metodologicznej. W ramach przygotowań do sekcji zrzeszeni w kole studenci II roku filologii polskiej zajęli się zestawieniem bibliografii do zagadnienia "Strukturalizm w badaniach literackich". Problemowi temu poświęcony został także referat Wojciecha Tomasika przedstawiony na grudniowym zebraniu koła.

W Studenckiej Sesji Naukowej w Sosnowcu /11-13 maja 1979 roku/ wzięli udział: Danuta Jarocińska, Jolanta Wyrzykowska, Wojciech Tomasik. Zaprezentowany przez Wojciecha Tomasika referat "Karuzela z madonnami" Mirona Białoszewskiego - próba analizy strukturalnej" znalazł się w grupie prac wyróżnionych. Referat ten przedstawiony został także na czerwcowym zebraniu Koła Naukowego Polonistów WSP w Bydgoszczy.

Równolegle z sesją sosnowiecką /13 maja/ odbyło się w WSP zorganizowane przez Koło Naukowe Bibliotekoznawców sympozjum "Człowiek-Książka-Kultura". Wziął w nim udział członek sekcji metodologicznej Andrzej Karpiński.

Wiosną 1977 roku Koło Naukowe Polonistów wspólnie z Radą Wydziałową SZSP Wydziału Humanistycznego podjęło próbę założenia czasopisma literackiego. Przygotowany przez studentów I roku filologii polskiej /Krzysztof Derdowski, Jacek Deptuła, Ryszard Piernik, Włodzimierz Michałak/ pierwszy numer nie ukazał się ze względów technicznych.

Rok akademicki 1977/78 przyniósł kolejną zmianę opieku-

na naukowego koła. Został nim doc.dr Jan Malinowski. Funkcję przewodniczącego sprawował nadal Wojciech Tomasik, kierujący sekcją literatury regionalnej. Po rocznej przerwie wznowiła działalność sekcja składni współczesnego języka polskiego prowadzona przez dra Andrzeja Otfinowskiego /opiekun naukowy/ i Andrzeja Dyszaka /przewodniczącego/.

Sekcja literatury regionalnej kierowana przez doc.dra Jana Malinowskiego pomyślana była jako swoista kontynuacja sekcji o tej samej nazwie prowadzonej w okresie od jesieni 1973 do wiosny 1977 roku przez doc.dra Zdzisława Mrozka. Powstała ona na miejsce sekcji metodologicznej, która ze względu na słabnące zainteresowania studentów została po rocznym okresie działalności rozwiązana.

Wydarzeniem dużej wagi w historii Koła Naukowego Polonistów było w listopadzie 1977 roku powołanie Studenckiego Towarzystwa Naukowego zrzeszającego czternaście istniejących w WSP kół naukowych. Powołana jako komórka Studenckiego Towarzystwa Naukowego Rada Koordynacyjna wyznaczyła sobie za cel inspirowanie, planowanie i koordynowanie pracy działających w WSP kół.

W styczniu 1978 roku zorganizowana została przez członków Koła Naukowego Polonistów sesja poświęcona przemianom dramatu europejskiego. Pomyślana ona została jako forma pomocy w przygotowaniu studentów III roku do egzaminu z literatury powszechnej. Zaprezentowano trzy referaty: "Dramat antyczny" /Hanna Kotwica/, "Dramat elżbietański" /Małgorzata Podlasińska/ i "Dramat egzystencjalistyczny" /Wojciech Tomasik/.

Na mającą się odbyć w kwietniu 1978 roku Sesję Naukową poświęconą poezji polskiej po roku 1960 /organizator: Koło Naukowe Polonistów w WSP w Opolu/ przygotowany został komunikat "Grupa Faktu Poetyckiego - Parkan - zamierzenia i dokonania" /autorzy: Małgorzata Podlasińska i Wojciech Tomasik/. Z winy organizatorów członkowie koła nie wzięli udziału w sesji.

W czerwcu 1978 roku na zorganizowanym przez WSP w Krakowie sympozjum poświęconym pamięci prof. Wincentego Dankę wzięły udział w charakterze obserwatorów członkinie koła:

Aleksandra Jakubowska i Jolanta Wyrzykowska. Główne problemy poruszone na sesji krakowskiej stały się przedmiotem dyskusji na zamykającym rok akademicki 1977/78 zebraniu koła.

Na początku października 1978 roku nastąpiły poważne zmiany osobowe w Kole Naukowym Polonistów. W związku z przygotowaniem rozpraw magisterskich z pracy w kole zrezygnowali studenci IV roku filologii polskiej. Nie przestała jedynie funkcjonować sekcja syntaksy, która w niezmiennym składzie działała do maja 1979 roku. Funkcję przewodniczącej koła objęła w roku akademickim 1978/79 studentka I roku filologii polskiej Gabriela Andreskowska, opiekunem naukowym pozostał doc.dr Jan Malinowski.

Podsumowując blisko sześcioletni okres działalności Koła Naukowego Polonistów w WSP w Bydgoszczy trudno nie pokusić się o pewną próbę oceny dotychczasowego dorobku. Jest to dorobek z pewnością istotny, choć nie oznacza to wcale, że w pełni zadowalający. Brak poważniejszych osiągnięć naukowych koła wynika z kilku przyczyn.

Podstawowym źródłem słabości koła wydaje się być brak jego stabilizacji spowodowany częstymi zmianami opiekunów i przewodniczących. Każdorazowa zmiana oznaczała w praktyce przerwanie ciągłości badań nad określonym zagadnieniem, co - zważywszy na krótki okres pracy sekcji - opartej przede wszystkim na studentach jednego roku - uniemożliwiało lub w znacznej mierze utrudniało podjęcie badań zakrojonych na szerszą skalę i obliczonych na dłuższy okres czasu. Sporadyczne wypadki reaktywowania sekcji w nowym składzie /sekcja literatury regionalnej i składni współczesnego języka polskiego/ nie wiązały się z próbami kontynuacji poszukiwań badawczych już zapoczątkowanych.

Istotnej przyczyny niskiej efektywności pracy koła upatrywać można w niedostatecznym powiązaniu zamierzeń sekcji z planami badawczymi uczelni. Wydaje się, że szczególnie owocne byłoby włączenie pracy koła do realizacji programów badawczych Zakładu Filologii Polskiej. Taka forma współpracy postawiłaby koło w sytuacji instytucji realizującej konkretne zapotrzebowanie badawcze. Współdziałanie z Zakładem

Filologii Polskiej to także możliwość podjęcia przez koło badań długofalowych.

Ważną przyczyną słabości dotychczasowej pracy koła był niewątpliwie brak współpracy z innymi organizacjami tego typu działającymi na uczelni, przede wszystkim zaś z Kołem Naukowym Bibliotekoznawców, Kołem Naukowym Rusycystów i Kołem Naukowym Anglistów. Niczym nie umotywowana izolacja uniemożliwiła podjęcie badań z zakresu na przykład wzajemnych związków literatury polskiej, rosyjskiej i angielskiej.

Brak kontaktów z kołami innych wydziałów uczelni przekreślał możliwość zajęcia się badaniami interdyscyplinarnymi, utrudniał także w znacznej mierze wymianę doświadczeń dotyczących optymalnych form pracy w kole naukowym.

Poważnym hamulcem w pracy Koła Naukowego Polonistów była także niedostateczna współpraca z kołami polonistycznymi innych uczelni w kraju oraz z pozauczelnianymi instytucjami naukowymi Bydgoszczy, Komisją Języka i Literatury BTN oraz Oddziałem Bydgoskiego Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza.

Sześcioletni okres działalności Koła Naukowego Polonistów w WSP w Bydgoszczy dowiódł, że istnieje wśród studentów filologii polskiej stałe i niesłabnące zainteresowanie różnymi formami pracy naukowej. Rzecz w tym, aby te zainteresowania ukierunkować i w należyty sposób spożytkować. Wnioski, jakie przynosi ocena dotychczasowego dorobku koła mają więc także charakter postulatów na przyszłość.